

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 5 lutego 2016 r.

Pozycja 98

POSTANOWIENIE

z dnia 3 lutego 2016 r.

Sygn. akt Ts 335/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Wróbel – przewodniczący i sprawozdawca
Marek Zubik
Stanisław Biernat,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

art. 118 § 5 w zw. z art. 118 § 6 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz.101, ze zm.) w zw. z art. 20 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.) z art. 45 ust. 1, art. 79 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 10 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 15 października 2015 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność art. 118 § 5 w zw. z art. 118 § 6 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz.101, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zw. z art. 20 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102 poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.) z art. 45 ust. 1, art. 79 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 w zw. z art. 10 ust. 2 Konstytucji.

Skarga została złożona w związku z następującą sprawą. Postanowieniem z września 2013 r. Sąd Okręgowy w K. ustanowił dla skarżącego pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej dotyczącej postanowienia tego sądu wydanego w sprawie. Radca prawny, wyznaczony przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w K., sporządził opinię o braku podstaw do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej, odebraną przez skarżącego 23 czerwca 2014 r. Pismem datowanym na 14 lipca 2014 r. skarżący złożył do Sądu Rejonowego w T. wniosek o: 1) zwrócenie się do okręgowej rady adwokackiej o wyznaczenie nowego kandydata na pełnomocnika, 2) w wypadku oddalenia wniosku zawartego w pkt 1 o zmianę pełnomocnika celem wniesienia skargi konstytucyjnej, 3) w razie oddalenia wniosków zawartych w pkt 1 i 2 – o wpisanie sprawy pod nową sygnaturą i rozpoznanie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej na art. 118 § 5 k.p.c. Postanowieniem z sierpnia 2014 r. Sąd Rejonowy w T.

oddalił wniosek skarżącego o zmianę pełnomocnika. Następnie postanowieniem z października 2014 r. sąd ten odmówił sporządzenia uzasadnienia postanowienia o oddaleniu tego wniosku. Skarżący wniósł zażalenie na to postanowienie, które zostało oddalone postanowieniem z marca 2015 r. przez Sąd Okręgowy w K. Zarządzeniem z czerwca 2015 r. sędzieja Sądu Rejonowego w T. nakazał sporządzenie odpisu pisma procesowego skarżącego z 14 lipca 2014 r. i przedłożenie przewodniczącemu wydziału celem odrębnej dekretacji wniosku zawartego w pkt 3. Postanowieniem z sierpnia 2015 r. Sąd Rejonowy w T. ustanowił dla skarżącego pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi konstytucyjnej w celu zakwestionowania konstytucyjności art. 118 § 5 k.p.c.

Skarżący łączy naruszenie wskazanych w skardze praw konstytucyjnych z wydaną w jego sprawie opinią o braku podstaw do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej. Podkreśla, że opinia ta jest ostateczna i nie przysługuje od niej środek zaskarżenia. Potwierdzają to – jak uważa skarżący – orzeczenia wydane w jego sprawie, tj. postanowienie oddalające wniosek o zmianę pełnomocnika, postanowienie odrzucające wniosek o sporządzenie jego uzasadnienia i postanowienie oddalające zażalenie na to ostatnie. W ocenie skarżącego zakwestionowane przepisy, na podstawie których sporządzona została opinia, zamknęły mu drogę do wniesienia skargi konstytucyjnej. Po uzyskaniu opinii pełnomocnika z urzędu o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej nie może on bowiem – jako osoba niebędąca w stanie pokryć kosztów wynagrodzenia pełnomocnika z wyboru – wnieść skargi konstytucyjnej. Według skarżącego dochodzi przez to do odmiennego traktowania osób, które korzystają z pomocy pełnomocnika z wyboru i osób, które korzystają z pomocy pełnomocnika z urzędu. Skarżący wskazuje, że opinia o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej w jego sprawie została sporządzona na podstawie art. 118 § 5 k.p.c. w zw. z art. 20 ustawy o TK z 1997 r., natomiast z uwagi na treść art. 118 § 6 k.p.c. nie został uwzględniony jego wniosek o zmianę pełnomocnika. W przekonaniu skarżącego zakwestionowane przepisy nie dają podstaw do domagania się zmiany pełnomocnika z urzędu, umożliwiając jednocześnie temu pełnomocnikowi przygotowanie opinii o braku podstaw do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej. W ocenie skarżącego pełnomocnik z urzędu dokonuje swoistego przedsądu, do czego nie ma uprawnień w świetle art. 10 ust. 2 Konstytucji. Na marginesie skarżący zaznacza, że opinia w jego sprawie sporządzona została nienależycie – nie odnosiła się do właściwego zakresu i przedmiotu zaskarżenia – co ma wskazywać według niego na pozorność przeprowadzonej przez sąd na podstawie art. 118 § 6 k.p.c. kontroli. Jak podkreśla, wymóg proporcjonalności byłby spełniony dopiero wtedy, gdyby istniała podstawa do żądania zmiany pełnomocnika z urzędu.

Ponadto skarżący kwestionuje tezę, zgodnie z którą Sąd Rejonowy w T. w postanowieniu z sierpnia 2015 r. ograniczył przedmiot skargi konstytucyjnej do art. 118 § 5 k.p.c. Sąd ten uwzględnił wniosek skarżącego o ustanowienie pełnomocnika do złożenia skargi konstytucyjnej na art. 118 § 5 k.p.c. Jak twierdzi skarżący, nie można jednak w związku z tym przyjąć, że wnioskodawca – niebędący adwokatem ani radcą prawnym – wiążąco określił w tym wniosku zakres przyszłego zaskarżenia.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Skarga konstytucyjna jest szczególnym środkiem ochrony wolności lub praw. Musi ona spełniać wiele przesłanek warunkujących jej dopuszczalność, które zostały określone w art. 79 ust. 1 Konstytucji. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał Konstytucyjny bada, czy skarga spełnia wymagania określone w art. 64-66 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064; dalej: ustawa o TK) i czy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 77 ust. 3 ustawy o TK.

Trybunał stwierdza, że w związku z treścią postanowienia z sierpnia 2015 r., którym Sąd Rejonowy w T. ustanowił dla skarżącego pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi konstytucyjnej w celu zakwestionowania konstytucyjności art. 118 § 5 k.p.c., pełnomocnik procesowy skarżącego nie miał kompetencji do rozszerzenia przedmiotu kontroli. Nie był on zatem upoważniony do zaskarżenia art. 118 § 6 k.p.c. w zw. z art. 20 dawnej ustawy o TK.

Odnosząc się do zakwestionowanego art. 118 § 5 k.p.c., Trybunał przypomina, że zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji jedynym dopuszczalnym przedmiotem skargi konstytucyjnej może być przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o konstytucyjnych prawach, wolnościach lub obowiązkach skarżącego. Nie ulega zatem wątpliwości, że w świetle tej regulacji warunkiem zakwestionowania w skardze konstytucyjności określonego przepisu jest uprzednie jego zastosowanie jako podstawy prawnej ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej. Wymóg ten ma charakter bezwzględny, prawodawca nie przewiduje możliwości poddania kontroli unormowania, które nie było podstawą prawną orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej wydanego w sprawie skarżącego.

Zdaniem Trybunału ten zasadniczy warunek dopuszczalności skargi konstytucyjnej nie został przez skarżącego spełniony. Skarżący błędnie przyjmuje, że sporządzona na podstawie art. 118 § 5 k.p.c. opinia pełnomocnika z urzędu o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej może być uznana za orzeczenie, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji. Przekonanie takie nie znajduje uzasadnienia w obowiązującym stanie prawnym. Pełnomocnik z urzędu ustanowiony przez sąd w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej nie powinien być utożsamiony ani z „sądem”, ani z „organem administracji publicznej”, zaś przedłożona przez niego opinia – z „orzeczeniem”, władczo rozstrzygającym o konstytucyjnych wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji (zob. postanowienia TK z: 10 listopada 2014 r. i 11 lutego 2015 r., Ts 242/14, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 99 i 100).

Ustalenie przez Trybunał, że opinia o braku podstaw do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej nie może być uznana za orzeczenie, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, stanowi podstawę odmowy nadania skardze dalszego biegu zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 77 ust. 3 pkt 4 ustawy o TK.

Mimo przekroczenia przez pełnomocnika zakresu umocowania określonego postanowieniem sądu Trybunał ustosunkował się także do zarzutu dotyczącego art. 118 § 6 k.p.c, który przewiduje sądową kontrolę opinii o braku podstaw do wniesienia określonego środka prawnego. Trybunał stwierdza, że przepis ten nie był podstawą wydania opinii, którą skarżący wskazuje jako ostateczne orzeczenie rozstrzygające o jego wolnościach lub prawach. Ponadto Trybunał przypomina, odnosząc się do podniesionej przez skarżącego kwestii braku możliwości sprawowania tej kontroli przez niego (tj. braku podstaw do żądania zmiany pełnomocnika z urzędu), że zarzut sformułowany w skardze nie może polegać na wykazywaniu, iż przepis nie zawiera konkretnej regulacji, której istnienie zadowalałoby skarżącego (zob. postanowienie TK z 11 maja 2009 r., SK 37/07, OTK ZU nr 5/A/2009, poz. 74). Tak sformułowany zarzut świadczy bowiem o kwestionowaniu zaniechania ustawodawczego, które nie może być przedmiotem skargi konstytucyjnej.

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił jak w sentencji.